

METODE U IDENTIFIKACIJI LIKOVNE DAROVITOSTI

Rezime: Najšire gledano, svaki mentalni proces je jedno malo čudo i kreacija, ali vremenom postaje rutina ili uobičajen, pa se identifikuju samo oni rezultati kreativnosti koji pomeraju opšte iskustvo i praksu ljudi neke zajednice i nekog doba.

To što još uvek ne znamo suštinu prirode darovitosti, ne smeta nam da je iščekujemo i podstičemo. Podsticanje je pravi metod identifikacije darovitih. Postojanje sistema metode identifikacije darovitih značilo bi i izvesno nedvosmisleno znanje o samoj prirodi darovitosti.

Zivimo u vremenu kada su metode identifikacije darovitih upravo nasilje nad darovitošću, nad njenom epskom prirodom, a ne na darovitost kao ventil.

$QI = \sqrt[3]{\text{populacija-broj ljudi}}$ (populacija-broj ljudi). Formula pokazuje da se darovitost kao zamajac društva redovno javlja, ali i da ne mora pokretati društvo.

Ključne reči: darovitost, metode, identifikacija.

Svaki mentalni proces je jedno malo čudo i kreacija koji vremenom postaje rutina pa se indentifikuju samo oni rezultati kreativnosti koji pomeraju opšte iskustvo i praksu ljudi neke zajednice i nekog doba.

To što još uvek ni približno ne znamo suštinu prirode darovitosti ne smeta nam da je iščekujemo i podstičemo. Postojanje sistema metode identifikacije darovitih značilo bi i izvesno nedvosmisleno znanje o samoj prirodi darovitosti.

Podsticanje je pravi metod identifikacije darovitih.

Nikada se ideje nisu brže trošile, nikada do sada ideje nisu bile tako brzo vidljive i primenjivane i postajale zastarele u zamahu ubrzanja promena životnog okruženja koje je stvorio čovek i koje danas grabi nekim sopstvenim putevima i pravilima nezavisno od prirode i potreba prosečnog čoveka.

Metode su organizovane prakse sistemi čak naučni objektivni pristupi za sagledavanje nečega krajnje su objektivnog i neuhvatljivog kao što je to darovitost.

Slično je sa nedvosmislenim znanjima starih alhemičara i rudara koji pojam nisu imali o prvoj prirodi hemijskih procesa, ali su intuitivnim metodama, mirisom, ukusom, bojom, merenjima, uspevali da dobijaju dobre rezultate.

Priča o darovitosti i njenoj neuhvatljivosti nije manji fenomen od samog iskustva mišljenja, iskazivanja i primanja informacija rutinsko verovanje u njih i prepuštanje njima iako ne znamo kako se to dešava i ko smo mi u svemu tome.

Naučne metode o nečemu neuhvatljivom samo govore o našem neuhvatljivom očaju da shvatimo sopstvenu prirodu koju tako lako krčimo ili joj

služimo, a o kojoj tako malo možemo saznati. Za svaku oblast kreativnosti postoje metode identifikacije potencijalno darovitih ljudi – dece.

Čini se da je prilično lako identifikovati likovne darovite jer su njihovi iskazi i dometi opredmećeni; u likovnim materijalima ostaju kao objektivno dostupan materijal za donošenje vrednosnih sudova.

Stotinama godina vizuelna darovitost identifikovana je kao sposobnost da se prati već ostvaren rezultat nekih likovnih dometa, odnosno prihvaćenih stilova. Od stare Grčke, pa ponovo u renesansi, od umetnika se sem imitiranja i ostvarivanja rezultata uobičajenih za talentovanu osobu očekivalo i nekakvo pomeranje u stilu, ali sve to jednim psihološkim veoma prihvatljivim ritmom.

Od početka moderne umetnosti kao da je nastala trka u nadmetanju kreativnih saznanja i rešenja u likovnim umetnostima. Svakih desetak godina pojavio se novi svetski stil da bi u naše vreme ti zahtevi postali dominantni; svaki umetnik je likovni svet za sebe; fascinacije njegovog otkrića iscrpi se kao jednodnevni fenomen i umetnik, ako nema razna pomoćna uporišta, ubrzano postaje prevaziđeni, demode, nazadan, čak nepostojeći.

Naravno, postoji finansijsko tržište koje diktira likovnoj kritici određena pravila koja ih prihvata da bi sama preživela. Dejstvo na društvo ostaje sve površnije i gubi se ona epska sudbonosna sprega; uspravan čovek stvori umetnost a onda mu umetnost pomaže da ostane uspravan i nastavi hod.

Duhovne potrebe iskonski ucrtane u psihološku prirodu čoveka i logike razvoja likovnih umetnosti postoje dve prirode. Sve veći broj ljudi živi bez ikakvog likovnog iskustva, a likovna praksa sve se više bavi stvaranjem neke sajber Vavilonske kule.

Uobičajeno predškolsko i školsko vođenje likovnih potencijala dece, gde zapažamo standardan broj pojave darovite dece, naglo završava oko petnaeste godine. Oni koji upisuju likovne akademije nisu vođeni nekakvom društvenom brigom kao iskazom volje da se najbolji ne ugase, već se prosto dese.

Likovna darovitost nije samo nagon za likovnim izražavanjem, to je i izbor samoprepoznavanja svog potencijala u svetu nadmetanja.

Prijemni ispiti na akademijama stotinama godina su skoro standardizovani i to je ortodoksna metoda kojom se pokušava, i verovatno uspeva, identifikovati određen broj darovitih za konkretan broj studentskih mesta.

Prava metodološka selekcija darovitih nastaje posle završenog školovanja. Njih metodično podstiču, održavaju, prepoznaju ili odbacuju – likovne kritike, tržište ili, pak, čista volja i gubitnička upornost.

Postoje razni mitovi o kreativnim paradoksima; najpoznatiji su Van Gog i Pol Sezan. U meri koliko su za života osporavani toliko su posle trajanja postali prepoznati kao epski epohalni inovatori. Naravno, vrednosni sudovi se i režiraju i pothranjuju, postaju svetski biznis i nedodirljivi su. Zarazni mit ova dva autora čija su dela nastala iz očajne neshvaćenosti i duboke nesreće, danas obasjavaju galerije i više su fama nego stvarno likovno dejstvo.

Kako stvoriti metod za indentifikaciju darovitosti kad upravo sveti moderne umetnosti jesu oni koji se nisu uklapali u te metode indentifikacije, čak su ih izvrtali

naglavačke, jeretički im se rugali da bi upravo tom akcijom negacije, razaranja, postali graditelji novih duhovnih iskustava.

Ovo su paradoksi koji imaju svoju šemu.

Uobičajeni metodi postoje za uobičajenu likovnu praksu pojedinačnih sredina sa svojim životom i svojim sudbinama.

Ako se zna da je oduvek kreativnost likovna na našim prostorima bila uvezena i da je akter inovacije bio pre kreativno ambiciozan nego čisto likovno darovit, problem postaje još veći.

Ako se onda prati pokušaj vezivanja likovnih akcija i inovacija sa pokušajima društvenog buđenja promena, dolazimo na teren politike koja postaje sudija šta je kreativno a sta rutina.

Naravno, kada se jednog dana ohlade usijane glave i kad se istroši upotrebna vrednost slikarskog i opšteg stvaralaštva i zanemare potrebe tržišta, ostaće likovna dela koja sama po sebi postaju vrednosni sudovi.

Čini se da metode identifikacije darovitih mogu otkriti talente za umetničko plagiranje koje je imanentno čoveku kao vrsti. Dese se u trendu prave inovacije koje ne moraju likovno da budu organizovane već samo formalno i tu ponovo nastaje zbrka.

Postoji fama o slikarevim slikarima. Pikaso je tako brzo i mnogo slikao da nije završavao pojedina dela. Ona su ostajala kao trag jednog procesa. Posle dolazi temeljiti Žorž Brak pa isteruje Pikasova rešenja. To su umetnici prve i druge linije.

I kod nas „veliki“ umetnici donose prve očaravajuće umetničke inovacije sa Zapada ili Istoka, a onda vojska onih drugih i školovanih i amatera to decenijama uvežbava, imputira u tkivo naše geografije i kulturnog identiteta i čini tako doslikane, završene, prilagođene, uvezene kreativnosti, potrebne ovoj zajednici i lagano kultiviše ukus i potrebe.

Danas tog procesa nema. Naši najznačajniji umetnici nikom ne polažu račune; najveća vojska ikad u istoriji našeg umetničkog iskustva koja jednostavno ne postoji za zvaničnu kritiku radi suštinski građevinarski posao ojačava duhovni a temelja i identiteta zajednice koji oni prvi poslovično, stalno otkopavaju.

U devetnaestom veku u Srbiji je delovalo tek par desetina umetnika. U prvim decenijama dvadesetog veka nešto više, da bi se danas, početkom druge dekade dvadesetprvog veka, stotine klasičnih umetnika majstora svog prevaziđenog zanata pojavilo kao rezultat vekovnog ulaganja, i precvetalo kad je cveće postalo demode.

Koje metode postoje da se identifikuju umetnici novih elektronskih medija ili umetnici bez medija kojima se veruje na rec a ne na sliku.?

Metode za identifikovanje vizuelno darovitih postaju više kao rutine jer ono što kod kreativnosti ove vrste jeste glavno to je iznenađenje, paradoks, čak negiranje logika metode.

Iako sistem postoji kao društvena inercija, taj sistem metoda izvrnut je smisaono naglavačke. Pojave se vredni studenti klasično pripremljeni, rade sjajne studije i ne bivaju primljeni, jer su upropašten formiran materijal, a komisija na akademijama prima darovite koji se rugaju metodama, crtaju kao deca ili, čak, cepaju papir za sudije što postaje kreativan čin veći od sistema likovnosti.

Fenomen IQ koji se tako izdašno promovise i meri favorizuje određene duhovne iskaze. Likovni talenti potpali bi pod vizulenu inteligenciju, likovnu osećajnost i veliku teorijsku obaveštenost da se ona prva dva talenta izvru naglavačke.

Naravno, u drugim oblastima kreativnosti ne postoji takvo šenlučenje vrednosnim sudovima i metodama identifikacije i podsticanja, čitaj: plaćanja. Ideja IQ gde je 100 prosečno, a 155 već vanserijsko gde 98% ljudi ima IQ oko 100 do 120 a 0,1% IQ 160 pa jedan od sto hiljada 170 pa tek jedan u celoj naciji 172 ili 175 IQ govori o statističkoj vezi IQ i populacije gde se raspršenost svih oblika darovitosti redovno javlja u nekom obliku $IQ = K \cdot \sqrt[3]{\text{populacija}}$.

Sistemom probe i promašaja došao sam do neke opisane formule

$$IQ = \sqrt[3]{\text{populacija}} \\ (\text{broj ljudi}).$$

Formula govori da se darovitost kao zamajac društva redovno javlja, ali i da ne mora pokretati društvo.

Postmoderna društva kao naša opijena fama o slobodi svih stvaralaštva koje su više sklonosti no stvaralaštvo samo postaje statično, čak nazadno, upravo zbog te prividne slobode.

Živimo u vremenu kada su metode identifikacije darovitih upravo nasilje nad darovitošću, nad njenom epskom prirodom, a ne na darovitost kao ventil.

Zahtevi savremenih likovnih scena su ustvari raskrinkavanje klišea navika, čak vrednosnih uporišta na kojima počiva biće ličnosti. To stalno raskrinkavanje ne trpi okove metoda koje će profilisati jednosrodne darovitosti.

Čak su same metode tema i cilj kreativne nadgradnje.

Nalazimo se u vihoru tautoloških nadmudrivanja koje čine apsurdnim svaku organizaciju opažanja metode očitavanja registrovanja likovne darovitosti.

Ali, dok se savremena scena zabavlja tom svojom dadaičkom u suštini slobodom, oko nas desetine slikara opstaju na duhovnom fokusu koje je čovečanstvo oduvek pratilo kad je imalo šanse da uvaži duhovnu tvrdoglavost naše prirode.

Postmoderna nije promenila našu prirodu; to bi bilo kao ubrzana mutacija; dok se ona štetočinski zabavlja, prokaženi skrajnuti umetnici, slikari, vajari, crtači, rade da kad prođe vreme vatrometa ostanu svetla za povratak kući.

U suštini, metode identifikacije darovitih zavise od životnih potreba društva. Likovna umetnost danas je kulturološki nasleđeni zatečeni feomen prema kome zajednica nema određen stav, verovatno zbog nedostatka čvrste svesti koliko umetnost pomaže da društvo klizi kroz krizna vremena. Umetnost se zabavlja sobom a društveni problemi se gomilaju a opšti duh otupljuje jer nema katalitičkog dejstva umetnički stvorene intuicije iz strasti.

I u sjaju društva izobilja tavore senke i ljuštore od ljudi dok su u mračnim vremenima samo ljudi sijali.

Literatura:

- Gojkov, G. (2009). *Didaktika i metakognicija*, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača »Mihailo Palov«, Vršac.
- Gojkov, G. (2008). *Didaktika darovitih*, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Vršac.
- Grupa autora – ur. O. Tomić (2012): *Talenti – podsticaji darovitim učenicima i učenicama nagrađivanjem i promovisanjem njihovih postignuća*. Novi Sad. Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu.
- Gojkov, G., Stojanović, A. (2012). *Funkcija znanja i moralnost*. Vršac. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- Vidaković, M., Stojanović, A. (2012). *Sociološki i didaktički akcenti sistema vrednosti mladih*. Vršac. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.

METHODS IN IDENTIFICATION OF ART GIFTEDNESS

Viewed in broadest sense, any mental process is a small miracle and a creation, but in time it becomes a routine or a common activity; consequently only those creativity results are identified that move general experience and practice of people of a community or a time.

The fact that we still do not know the essence of the nature of giftedness does not prevent us from expecting and encouraging. Encouragement is the right method of identification of the gifted. The existence of the system of methods of giftedness identification would mean that there is certain unambiguous knowledge of the very nature of giftedness.

We live in a time when the methods of identification of the gifted are nothing more but violence over giftedness, its epic nature, rather than giftedness as a value.

3

$QI = \sqrt{\frac{\text{population} - \text{number of people}}{\text{incentive}}}$ (population – number of people). The formula shows that that giftedness as an incentive regularly appears in a society, but it does not necessarily drive it.

Key words: giftedness, methods, identification.